

מי שהיה פרק תשיעי פסחים צד.

מסורת הש"ס

א [מיי' פ"ו מהל' ק"פ
הלכה ו]:
י ב מיי' פ"ה מהלכות
ק"פ הלכה ט:

תורה אור השלם
1. דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה
טָמֵא לִנְפֹשׁ אוֹ בַּדֶּרֶךְ
רָחֵק לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם
וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי:

במדבר ט י
2. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא
טָהוֹר וּבִדְרֹךְ לֹא הָיָה
וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעַמִּיהָ כִּי קָרְבָן יִי לֹא
הִקְרִיב בְּמַעֲדוֹ חֲטָאוֹ
יֵשׁ אִישׁ הַהוּא:

במדבר ט יג
3. וּכְמוֹ הַשְׁחָר עָלָה
וַיֵּאֲרִצוּ הַמִּלֻּאֲכִים בְּלוֹט
לֵאמֹר קוּם קַח אֶת
אֶשְׁתְּךָ וְאֶת שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ
הַנִּמְצָאֹת פֶּן תִּסָּפֵף בְּעֵין
הָעִיר: בְּרֹאשִׁית יט טו
4. אַעֲלֶה עַל בְּמֹתֵי עֵב
אֲדַמָּה לְעֵלְיוֹן:
יִשְׁעִיהוּ יד יד

רבינו חננאל (המשך)

[illegible]

פרסאות השחרור ופיקוד
הן חזקה ארבעת מילין
שקן פרסה, וכמותם
משקשקש חזקה ועד צאת
הכוכבים כ"ו. נמצאת א"י
מחנית ותיבואת לירעל
מאמר מלך המה בי"א
מן המדור למערב שלשים
מ"ו ומותני' דא שמונה
פרסאות ששן ששן
ושלשים מיל. חזקה
דברה, חזקה
דבראלה דא חזקה
בדון שות במקלך המה
מיון שלשים חזקה
ותיבואת אחרית דברה
דאמר כעבי של קריק
שקשיו חזקה אדם ששן
מילין, ומותני' אמרה פרסה
ששן חזקה ארבעת מילין.
למיור ליאמ תתור א"י
מחנית ותיבואת נמי לר'
חזקה, וששני ל"א, לר' יוחנן
דא הוי תיבואת, דהוא ל'
אמר אלו' כמ' מה מלך אדם,
בינו ביו' כמ' מה מלך אדם,
דא שומר ר' יוחנן כלבד,
באו דבר ועלאל ואמרו
מרתם משה חזקה
מעלות השחר עד הנץ
חזקה וחמשה חזקה
משקשקש חזקה עד צאת

יולין בשחר וחמשה מילין
עובי הרקיע כמה הוא, יש
עובי הרקיע אחד מעשרה
חר עד הנץ החמה ארבעה
ססה על ארבע מאות פרסה
שיבתו בת קול לאותו רשע

לָרֵב יהודה **אָ** קשיא **טמא** שרץ **רחמנא** רחיה. וא"ת הואיל
וסבר רב יהודה אין שוטטין וטמא דקרא היינו טמא שרץ
אמאי לא יליף דרך רחוקה מטמא דהיאכל דלא יוכל ליכנס צבעת
שמיטה לא יטחטו עליו כי היכי דלין שוטטין על טמא שרץ דהא ר"ע
מדמינן להו לנלי (א) ונאדדו וי"ל דסבר

רבי יהודה כיון דיכול לזכור שבעת
אכילה שחטטין עליו דלא דמי לטמא
שרץ דהא טבור הוא ואינו חסר כלום
אלא ביאה בעלמא ור' עקיבא מדמי
דלך רחוקא^א שאינו יכול לזכור שבעת
אכילה לטמא ומימינא שפיר ראה בזה
דלא אמר' כרבי אליעזר דאמר
מאיסקופת עזרה ולחור ומסבד' אית
לן למימר כל שאינו יכול לזכור שבעת
אכילה דהואיל וטבור הוא אינו לו
לדמותו אם יכול לזכור שבעת אכילה:
רבי יהודה אומר משקיעת החמה
עד צאת הכוכבים ארבע מיאין.

קשה לר"ת דבסוף במה מדליקין
שבת דף לד:) אמר איהו צין השמשות
משתקע החמה כל זמן שפני מורה
מאדלימין דברי ר"י ומסקי' החם דצין
השמשות דר"י תתא רביעי מיל והכא
קאמר ר"י גופיה ארבעה מילין וי"ל
דהכא קאמר מתחלה שקיעה דהיינו
משעה שמחלה החמה ליכנס צעזי
הרקיע עד הליילה הוי ד' מילין והחם
קאמר מסוף שקיעה ^(ב) :

בר' הישוב בולו תחת כובכ אחר
עומד. הך פליגא אהא דאמר
בעלמא כל העולם כולו שלים ימים
שלים מדברות שלים יסוב דלכ"ג לא
היה להיות דקריע אלא שלשה כוכבים^ט
אופילו אס דאמר דלין ים אוקיינוס
בכלל שלים ימים^י וקיימי כל הכוכבים
כנגד ים אוקיינוס מ"מ פליג אהא
לקמן מן הארץ עד לריקיע ה' מאות
שנה ובמס' תמיד (דף לז.) משמע
דממורח למערב כמו מן השמים לארץ
ואי כל היסוב תחת כובכ אי עומד
א"כ אורך העולם כמה אלפים שנה
שהרי אין מספר לכוכבים וגם
חשבון של ה' מאות שנה פליג
אחשבון דכוס אחד מס' בעולם^י :
מעולם

אחד הולך למורה עומד כנגדו
הישוב כולו תחת כוכב אחד
ם וכל הישוב כולו אינו יושב
ה אלא שעה אחת ביום שאין
שבחמש חמה במזרח ובשבע
בראש כל אדם תיובתא ת"ש
בת קול לאותו רשע בשעה
בת קול ואמרה לו רשע בן רשע
בן

י"א מפרש קרא מעלות השחר עד
ו"ש הוא אחד מששים צעולם. אלמא
ס': סתם כרוכב אחד עומד. וכמה
לפ' פרסה הרי כמה כוכבים שברקיע
שם אלפים פרסי לעלמא וכו"ש שיש
למא אומא מקום שהיה רואה כשביה
יח לא היה רואהו על ראשו אלא מן
צדו: כיון עגלה לעקרב. ולא שמחיק
שהרי כל אדם רואה בצפוניו עגלה
חמה עומדת בצדו כל אדם רואה
י למדברות וימים ונהרות מחזיקות
תא דרבא: לאו רשע. בצדו נער:

פרסאות שאמר ר' יוחנן שמהלך אדם ביום חמשה
נרב שלשים מיל. ור' יוחנן לא הזכיר מהלך החמה
מו הברייתא שאמרה מפרסה עשר פרסאות. שנמצא
תא, דיכול למימר ודאי מהלך אדם ביוני מעלות ה
נרצה חמשה מילין. ת"ש מצרים היא ארבע מאות
וישכ. וכו'. ת"ש אמר ר' יוחנן בן זכאי מה תשובה
אלו כולו עלו להו חביתא ונעחו דבריו.

טמא שרץ רחמנא
 ש כי יהיה טמא לנפש
 שביעי שלו להיות
 י אמר רחמנא לידחי
 חוץ למודיעים ויכול
 יכול יהא חייב ת"ל
 היה בדרך היה עומד
 אין יכול ליכנס מפני
 ת אותו יכול לא יהא
 והרי לא היה בדרך:
 פרסי הוי עלמא
 א פרסי חדא גמרא
 הא דאמר רבה בר
 ה מהלך אדם בינוני
 ות השחר ועד הנץ
 עת החמה עד צאת
 מצא עוביו של רקיע
 יבי רבי יהודה אומה
 ישרה ביום תדע כמה
 יום עשר פרסאות
 החמה ארבעת מילין
 את הכוכבים ארבעת
 רקיע אחד מעשרה
 בתא דעולא תיובתא
 י יוחנן אמר לך אנא
 גן הוא דקא טעו דקא
 לימא תיהוי תיובתא
 שאני ת"ש א מצרים
 ה על ארבע מאות
 שים ככוש וכוש אחד
 אחד מששים בגן וגן
 ועדן אחד מששים
 ש כולו ככיסוי קדירה
 מע דתנא דבי אליהו
 שוב כולו תחת כוכב

אדם נותן עינו בכוכב
עומד כנגדו מכלל רב
גלה בצפון ועקרב בר
כל הישוב כולו אינו ו
א שעה אחת ביום תה
חצי שבע חמה עומד
אי מה תשובה השיב
עב אדמה לעליון יצתה

ער חמשה מילין והתם ב
השמש יאז על הארץ:
ל יסוב כולו. של בני
ורואין אנו השיבו יותר
אלא שיה כובדים הרי אנו
למס לקץ שנים הרבה יראא
ורואהו על ראשו כשהוא ל
העשוי כנגלה והוא מוז
אלא יסוב בין שניהם עו
ביום חגי שש וחגי שש
ייסוב: סינפא. דרבר דק
ה עולם לכמה אלפים ת

הכוכבים, הם שטעו שחשבו מאלו ע
בערב, נמצאת הליכת החמה ממזרח
לומר שכך אמר ר' יוחנן בעובי הרק
ביום. ולר' חנינא נמי לא הויה היא
מילין כמו שאמרה הברייתא, ולוט
כו'. ת"ש כל הישוב כלו תחת כוכב

ולרב יהודה לא קשיא. דקסבר טמא לנפש סתמא כתיב ואפילו שביעי שלו במשמע כדלוקימונא באידך פירקין (דף טז:) דסבר לה כמאן דאמר טמא מת מזהו היו שחל שביעי שלהן בערב הפסח: **בסופים** ובפרדים. במרוצה: יכול יהא חייב. כרת אם לא הגיע לעזרה

צשעת שחיטה: והלה היה. דמוך
 למודיעין דרך רחוקה הוא: מפני
 גמלים וקרונות. והוא היה מציא
 ציוי ובני צימו¹ עליהן: חייב שאין
 זה אונס שיש לו להשטט ופליץ יחידי
 וקשהט: שיטא אלפי פרים הוה
 עלמא. היקף הילוך החמה צמוך
 החלל ממזרח למערב: וסומכא
 דרקיעא. עוביו של רקיע: הדא
 גמרא. שיטא אלפי פרכי דעלמא
 גמיר הוה מרביה והא דאלפא פרכי
 סומכא דרקיע הוה סבר לה מדעת²
 מההיא דמי אלפי פרכי דגמרא:
 עוביו של רקיע אחד משנה ציוס.

וּסּוּמְכָא דַּרְקֵיעָא
וְחֵדָא סְבָרָא סְבָרָא לֵה
בֵּר חֲנָה א"ר יוֹחָנָן כ
בְּיוֹם י' פְּרַסְאוֹת מוֹט
הַחֲמָה ה' מוֹלִין מִשְׁשָׁה
הַכּוֹכָבִים חֲמוּשָׁה מוֹלִין
אֶחָד מִשְׁשָׁה בְּיוֹם מִי
עוֹבִיו שֶׁל רִקְעָא אֶחָד
מִהֶלֶךְ אָדָם בִּינוּנִי
וּמַעֲלֹת הַשָּׁחַר עַד הַיָּם
מִשְׁקִיעֵת הַחֲמָה וְעַד
מוֹלִין נִמְצָאֵת עוֹבִיו
בְּיוֹם תִּיּוֹבְתָא דִּרְבָּא

לִימָא תִּיהוּ תִּיּוּבְתָא
בִּימָמָא הוּא דֹאמְרִי וְ
חֲשֵׁבֵן דְּקִדְמָא וְחֲשׁוּב
דְּרַבִּי חֲנִינָא לֹא יִרְאִי
ה' אַרְבַּע מֵאוֹת פֶּה
פֶּרְסָה וּמִצְרִים אֶחָד מִ
מִשְׁשִׁים בְּעוֹלָם וְעוֹלָם
אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּעֵדֶן
בְּגִיהֶם נִמְצָא כָּל הָעַ
לְגִיהֶם תִּיּוּבְתָא תֹא
רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר (6) (7) כָּל
אֶחָד יוֹשֵׁב תְּרַע שָׁהַר
לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם

היום מענות היום עד נחת הכוכבים
עשרה פרסאות ולא פירשתי כמה
קודם הנחמה ואחר שקיעתה
ורבנן עולא ורבא שפירשו הדבר טעו
בקדמא ומשוכא שרוב בני אדם מהלכין
חמשה מילין קודם הנחמה ע"י
שמשימין קודם עלות השחר וכן אחר
שקיעתה על ידי שמחשפין ליינס
אחר נחת הכוכבים: **פיוצתיה דרבי חנינא.** דאמר מקדום ועד
הנחמה דלתיב (בראשית יט) וכמו השחר עולה וגו' וכתיב (י)
עולם טפי משיחא אלפי פרסי: **יסינו אדירה.** דבר מועט:
כוכבים שן ברקיע לאין מספר וכוון דכוכב אחד מחזיק את כל היס
ישוב אחד לכל כוכב ציניים וצנהרות ומדצרות ואילו אין ברקיע
כוכבים יותר מו' אלפים כוכב לכל פרסה: **הולך למורה.** לסוף ה
עומד במערב ואילו לא היה מחזיק כל הישוב כשהוא עומד במערב
הלך בחלקאון כפי מה שעבר ונמשך מתחמין: **עגלה.** אותן כוכבים
כל אורן שציניהם שרי צמה כוכבים יש ציניהם וכל אחד כדי י
ובדרומו עקרב: **וצלה חמה.** חמה מהלכת החמה אלא שעה א
החמה על ראשו והיינו אותה שעה שהחמה מהלכת ברקיע נגד
אחד עשר שיעורי ישוב והא חזינו דישוב גדול מאד וממלא

[illegible]

(א) [לעיל 5: א] (ב) [לעיל 35: א] (ג) תענית דף י"ה
(ד) [ע' תוספות ללקמן
ק"ח: ד"ה מן שמים]
(ה) עירובין ד' נ"א (ו) [חגיגה
י"ג-י"ד] (ז) [ס"א ע"ה] (ח) [וע"ע
מוס' שבת לה. ד"ה מר
מילת ותוס' מנחות כ:
ד"ה נפסול ותוס' וצחם טו.
ד"ה מין]
(ט) [וע"ע ע"ה]
חגיגה יב. ד"ה מסוף ותוס'
לקמן ק"ח: ד"ה מן]

הנהרות הב"ח

(א) גמ' כל היסוד כולו. נ"ב
עין צפ' ע"פ צדק קיח
במ"ס: המוס' צד"ה מן
שמים: (ב) תוס' ד"ה לר'
יהודה וכו' ממזיז להו לעיל
נ"ב ראש דף ג' וע"ש
בתוספות:

מוסף רש"י

כמה מהלך אדם
בינוני וזיוס
פרסאות. ארבעות
מילין (עליו צג.)
השעה ועד הבין החמה
ה' מילין. קצו ששית
החמה נלאת עשוי ש
רקיע, וכנגדה זוהה
שקעקעה ליננס, דהיינו
משקעקעה ועד
הזוכנים (שש.) בכיסוי
קדירה. הקטן נגד
הקדמה (תענית.) עגלה
בפון ועקבך בדורום.
מלות הן (שיריוני נ.)
בראש כל אדם
רקיע (ברכות כז.)

מוסף תוספות

א. גמול. מוס' שאלץ.
ב. אחר. שוכנסה חמה
בעובי הרקיע. מוס' שנת
לה. ד"ה מר. דרגיל ר"ת
לפרש שפועה דווקא
משמע תחילת שקיעה,
אבל מתמשק משמע
סוף שקיעה. מוס' וזמני
הו' ד"ה מנין. א. ו(לדברי
נחן. מוס' שאלץ.
ד. דהיכי קיימי כל הני
כוכבים הנראין ברקיע.
מוס' מגיב. יג. ד"ה ממוק.
ה. ד[ים] אוקיינוס אין לו
שיעור כדאמר במדרש.
מוס' שאלץ.

רבינו חננאל
 ת"ד היה חוץ למדעית
 ויכול ליכנס בטוסים
 וסודרים לול כנס, וכל
 יהא חייב, ת"ל וברך
 היה ואלה היה בדרך.
 כיצא ב היה לפנים
 למדעית ואין יכול ליכנס
 מפני הגמלים והקדושת
 פסוק, שמעבכת את
 כח, יכול היה
 פסוק, ת"ל וברך לא היה,
 לא היה בדרך ותוקע.
 אמר היה שאלא פסטי
 הוי עומא וסומא דרקי
 אלפא פסטי, אהן דאמר
 רבא שאלא אלפי פסטי
 עלא גמרא, ודיקי מדברי
 ר' יוחנן דאמר מה מלך
 דאם ביה עשר פסאות,
 אמר רבא בדעתו מהם
 חמשה מילין מעלות
 השמיני עד חמשה מילין
 חמשה מילין משתקע
 ונמצא עד צאת הכוכבים,
 חמשה מלך חמשה ביה

כולו מן המזרח למערב של
שלו כי הרקיע עשוי ככובא
הרקיע מן המערב למזרח,
וכשתגיע לסוף עביו של רק
מהלכת בעביו של רקיע וכ
המזרח למערב לדברי ר' יו
רקיע כפי הלוכו מקצה הרר